

منابع و دستامدهای نوین

مأخذشناسی امنیت و محیط زیست

گردآورنده: پل رونچی

برگردان: نادر پورآخوندی

مقالات زیادی وجود دارد که رابطه میان امنیت، محیط زیست و منابع طبیعی را بررسی می‌کند. نوشتار حاضر مجموعه تعدادی از مهم‌ترین اسناد با ارزش در زمینه امنیت زیست محیطی را در برمی‌گیرد. هدف از این کار ایجاد مبنایی برای مأخذشناسی جامع و مانعی است که آقای پل رونچی آرزو می‌کند که دیگران نیز با او همراه شوند چرا که نیازمند وقت بسیار می‌باشد.

گرچه مسائل زیست محیطی که از منظر امنیتی بیان می‌شوند وسیع بوده و موضوعات جمعیت مهاجر، شیلات و تخریب زمین‌های کشاورزی را شامل می‌شود، اما مهم‌ترین مسئله در امنیت زیست محیطی مسئله منابع آبی جدید است. این امر بیانگر تأثیرات راهبردی نسبتاً آشکار آب در مناطقی از قبیل خاورمیانه می‌باشد؛ منطقه‌ای که منابع کمیاب آب باعث تعارضات سیاسی شده است. سیاست‌های آبی، نمای بسیار مشهور از رابطه امنیت و محیط زیست را نشان می‌دهد. به هر حال رابطه بین عامل محیطی و امنیت رابطه‌ای غیرمستقیم است و شناسایی دقیق آن مشکل می‌باشد. تازمانی که عامل محیطی با فرض احتمال در تعارضات مؤثر است، مطالعاتی که به صورت علمی درصدد نشان دادن رابطه بین متغیرهای محیط زیست و تعارضات حاد می‌باشند، برای مجزا کردن آن به عنوان یک متغیر علی صرف با مشکلات فراوانی مواجه می‌شوند. بنابراین

اصولی ثبات و امنیت در روابط بین الملل خواهد بود. این مقاله بیان کننده دیدگاه نویسندگان درباره چشم انداز حل تعارضات در مورد آب با تأکید بر مورد اروپا، آسیا و حوالی مدیترانه است. **کلید واژه‌ها:** منابع آبی، تعارضات بین المللی، رشد جمعیت، تخریب محیط زیست، مطالعات موردی.

Choucri, Nazli, "Resource Security and National Security in the Middle East", in Eric H.Arnett(ed), **New Perspective for a Changing World Order**, (Washington, D.C.: American Association for the Advancement of Science,1991) pp.99-121.

مطالب مهم: تنوع تعارضات، گستردگی، اختلافات و منابع عظیم نفت از جمله عوامل اساسی هستند که موجب بی ثباتی خاورمیانه شده اند. در کانون این بی ثباتی مسئله دوگانه کمیابی و تهدید به امنیت ملی قرار دارد. هدف این مقاله عبارت است از: ۱. بررسی ابعاد کمیابی منابع تهدیدات امنیتی در منطقه؛ ۲. مقایسه اشکال کمیابی منابع؛ ۳. ارائه رهنمودهایی به منظور کاهش احتمالی خشونت های مرتبط به دسترسی به منابع طبیعی.

کلید واژه‌ها: خاورمیانه، کمیابی منابع، تعارضات، تهدیدات امنیتی، منابع طبیعی.

Deudney, Daniel, "Environment and Security: Muddled Thinking", **Bulletin of the Atomic Scientists**, April 1991, pp.22-28.

عوامل محیطی را نمی توان جدا از متغیرهای جغرافیای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مورد بررسی قرار داد. ایجاد یک مدل‌وژی که امکان ارزیابی رابطه بین امنیت و متغیرهای زیست محیطی را در شرایط مختلف برای محققان و تصمیم گیرندگان فراهم کند، چالش علمی عظیمی است. محققان مرکز امنیت محیط زیستی آزمایشگاه ملی در شمال غربی اقیانوس آرام به تازگی یک روش احتمالی را ایجاد کردند که متغیرهای چندگانه را بررسی خواهد کرد و قصد دارند که آن را به صورت گسترده برای مسائل متنوع امنیتی و زیست محیطی و برای اجتناب از تخریب محیط زیست و حل تعارضات در سراسر جهان به کار برند.

Bingham, Gail, Aaron Wolf and Tim Wohlgenant", **Resolving Water Disputes: Conflict and Cooperation in the United States, the Near East, and Asia**", an applied study prepared for the Bureau for Asia and the Near East of the U.S. Agency for International Development (Document No.ANE-0289-L-00-7044-00) by the Irrigation Support Project for Asia & the Near East, November 1994.

مطالب مهم: از آنجایی که جمعیت جهان به طور گسترده ای رو به ازدیاد است و تغییرات محیطی کمیت و کیفیت منابع طبیعی را تهدید می کند، توانایی ملت ها در حل مسالمت آمیز تعارضات توزیع آب در سراسر جهان مبنای

مطالب مهم: به طور معمول مصادیق امنیت ملی یا رفاه ملی در کانون خشونت سازمان یافته قرار داشته‌اند. گرچه دو پدیده مشابه هستند و شناخت تخریب محیط زیست به عنوان تهدیدی بر امنیت ملی می‌تواند مفید باشد، اما دارای اشتراکات اندکی با هم هستند. جدا از تفاوت‌های دیگر، منشأ و حوزه تهدید به سلامت محیط زیست و تهدید به امنیت ملی متفاوت است، چرا که هر یک نوعی از تهدید را نشان می‌دهند.

Gleick, Peter H., (ed.), Water in Crisis: A Guide to the World's Fresh Water Resource, <http://W3.pnt.gov:2080/ces/academic/runci.htm>

مطالب مهم: این مجموعه شامل مقالاتی از محققان برجسته در زمینه منابع آبی و تعارضات مربوط به آب می‌باشد. علاوه بر آن دربرگیرنده بیش از دویست صفحه داده‌های کمی و شاخص‌های آماری در مورد منابع آبی در سراسر جهان است.

کلید واژه‌ها: آب، تعارض، انرژی، کشاورزی، محیط زیست و امنیت.

Esty, Daniel C., Jack A. Goldstone, Ted Robert Gurr, Pamela T. Surko, & Alan N. Unger, "State Failure Task Force Report", prepared for the U.S Central Intelligence Agency, Directorate of Intelligence, November 1995.

Gleick, Peter H., "Water & Conflict: Fresh Water Resource & International Security", International Security, Vol. 18, No.1, (Summer 1993), pp. 79-112.

مطالب مهم: تاریخ سرشار از نمونه‌های رقابت بر سر منابع آبی مشترک است. توزیع نامناسب منابع جدید آب همراه با روند جمعیتی و تحولات جاری بیان‌کننده بخش اعظمی از تعارضات و سیاست‌های جهانی خواهد بود. نویسنده همچنین شاخص‌های کمی برای اندازه‌گیری آسیب‌پذیری دولت‌ها از تعارضات مربوط به آب را پیشنهاد می‌کند و طرحی برای پیشرفت‌های

مطالب مهم: گزارشی از روش‌شناسی برای تشخیص و تحلیل ناکامی دولت. بحران‌های سیاسی که موجب از بین رفتن اقتدار مرکزی دولت می‌شوند مانند مورد سومالی، بوسنی، لیبیا و افغانستان - بیان می‌کند. این گزارش یک راهبرد سه مرحله‌ای برای درک ناکامی دولت ارائه می‌دهد: ۱- تعیین متغیر وابسته؛ ۲- تعیین متغیرهای مستقل؛ ۳. انتخاب روش تحلیلی. علاوه بر این، این بررسی نظریه‌های

شامل شود، بی‌اساس می‌باشد. او می‌گوید مسائل امنیت ملی عبارت‌اند از هر گونه تهدید به بقای ملی یا هر نوع تهدیدی که به طور اساسی رفاه ملت را کاهش داده و مستلزم بسیج کامل منابع برای تغییر یا کاهش آن باشد. وی معتقد است که تعریف امنیت مبتنی بر حمله نظامی نیست، بلکه ارزیابی‌های عملی برای تعیین این‌که آیا روندهای محیطی به خاطر تهدیدشان به بقای ملی یا رفاه ملی باید بر مبنای امنیت ملی تعریف شوند یا نه، شروع شده است.

کلید واژه‌ها: تعریف امنیت ملی، محیط زیست، جمعیت و تعارضات سیاسی.

Gurr, Ted Robert, "On the Political Consequence of Scarcity and Economic Decline," *International Studies Quarterly*, Vol. 29, No. 1, (March 1985), pp. 51-75.

مطالب مهم: این مقاله از بی‌توجهی تحلیل‌ها در اغلب ادبیات سیاسی در مورد منابع کمیاب جهانی و بحران‌های اکولوژی انتقاد می‌کند. نویسنده بیان می‌کند که افزایش چشمگیر در کمیابی منابع جستجو شده در جوامع معاصر منجر به ایجاد نابرابری مادی گسترده‌ای شده است و ضمن این‌که تعارضات داخلی و بین‌المللی را افزایش داده، موجب افزایش اقتدار نهادهای سیاسی شده است.

کلید واژه‌ها: کمیابی منابع، بحران‌های اکولوژی، پیامدهای سیاسی بین‌المللی.

جاری در مورد اصول رو به توسعه مدیریت منابع مشترک بین‌المللی ارائه می‌دهد. **کلید واژه‌ها:** منابع آب، تعارضات بین‌المللی، رشد جمعیت، نابرابری منابع.

Gleick, Peter H., "Environment and Security: the Clear Connection," *Bulletin of the Atomic Scientists*, April 1991, pp. 17-21.

مطالب مهم: نویسنده معتقد است که تهدیدات زیست‌محیطی به امنیت واقعی قابل تبدیل می‌باشند و البته توانایی بشر برای دستکاری محیط جهانی موجب تنش بین‌المللی خواهد شد. وی معتقد است که نیازی به تعریف مجدد امنیت نیست، بلکه نیازمند درک بهتر ماهیت تهدیدات مشخص نسبت به امنیت، به خصوص رابطه بین محیط‌زیست و منابع و امور بین‌المللی هستیم.

کلید واژه‌ها: منابع طبیعی، تعارضات بین‌المللی، رابطه بین امنیت و محیط زیست، انرژی، آب، رشد جمعیت، امنیت منطقه‌ای.

Goldstone, Jack A., "Advancing the Environmental Security Debate," *Report of the Environmental Change and Security Project of the Woodrow Wilson Center*, Issue 2 (Spring 1996), pp. 66-71.

مطالب مهم: نویسنده معتقد است که تلاش‌های جاری برای تعریف مجدد امنیت برای این‌که تهدیدات محیط‌زیستی را نیز

of Toronto, 1996).

مطالب مهم: کتاب خلاصه‌ای از تحقیقات انجام شده «طرح تحقیقاتی محیط زیست، جمعیت و امنیت» در رابطه با مسائل اساسی مرتبط با محیط زیست، رشد جمعیت و امنیت را ارائه می‌دهد. از یافته‌های مهم پروژه این است که کمیابی زیست محیطی هرگز دلیل منحصر به فردی برای تعارض نیست، بلکه در ایجاد تعارض، در تعامل شدید با متغیرهای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی می‌باشد. این کتاب در برگرفته مطالعات موردی است و بازده مطالعه انجام شده در این پروژه را خلاصه کرده است. **کلید واژه‌ها:** کمیابی زیست محیطی، تعارضات بین‌المللی، مهاجرت، رشد جمعیت، روش‌شناسی.

Homer-Dixon, Thomas F., "Environmental Scarcity & Violent Conflict: Evidence from Cases," **International Security**, Vol. 16, No.1, (Summer 1994), pp. 5-40.

مطالب مهم: هامر-دیکسون موضوعات حول رابطه بین کمیابی منابع و تعارضات حاد امنیت بین‌المللی را در پاییز ۱۹۹۱ بررسی کرد. این مقاله به طور مختصر فرضیه اصلی خود را بررسی می‌کند و نتایج بررسی پروژه‌های تحقیقی بین‌المللی فرضیه‌های نویسنده را تأیید می‌کند. به طور خلاصه او معتقد است که تحقیق‌های عملی، نظریه او را مبنی بر این که

Holdren, John P., "Energy and International Security, Environmental Degredation as Security Issue", **Environmental Dimensions of Security**, (Proceeding from a AAAS Annual Meeting Symposium, 9 February 1992), pp. 17-24

مطالب مهم: این مقاله بین دو راهبرد تعاملات انرژی. امنیتی تمایز قائل می‌شود: شیوه‌ای که در آن، انتخاب انرژی بر مسائل امنیتی تأثیر می‌گذارد و شیوه‌ای که در آن، گزینه‌های امنیتی بر مسائل انرژی تأثیر می‌گذارد. نویسنده همچنین بر رابطه بین توسعه، محیط زیست و انرژی توجه نموده و معتقد است به علت این که آمریکا همانند دیگر کشورها در این رابطه کاری انجام نمی‌دهد، ما نمی‌توانیم مسائل پایداری که در سال‌های آینده تهدید امنیتی در حد جنگ سرد یا بیشتر از آن را ایجاد می‌کنند، درک کنیم.

کلید واژه‌ها: امنیت انرژی، سیاست امنیتی، تأثیرات محیط‌زیست و اقتصاد، انرژی هسته‌ای و سلاح‌های هسته‌ای.

Homer-Dixon, Thomas F., and Valerie Percival, "Environmental Scarcity and Violent Conflict: Briefing Book, Prepared for Project on Environmental, Population, and Security, American Association for the Advancement of Science & University College, (University

عامل اساسی تعارضات قلمداد می‌کند. وی بر مبنای چارچوب تئوری تعارضات، فرضیاتی در مورد رابطه احتمالی بین تغییرات زیست محیطی و تعارضات حاد مطرح می‌کند. مقاله بیان می‌کند که سیاستمداران با توجه به رشد جمعیت و روند آسیب‌های زیست محیطی، کمتر قادر به جلوگیری از تعارضات اجتماعی می‌باشند.

کلیدواژه‌ها: تغییرات زیست محیطی، تعارضات حاد، نظریه تعارضات، نظریه روابط بین‌الملل.

Homer-Dixon, Thomas F., "Environmental Change and Violent Conflict: Understanding the Causal Links", Occasional Paper Series of American Academy of Arts & Sciences, 1990.

مطالب مهم: نویسندگان معتقد است که چارچوب تحلیلی اولیه برای بیان مسائل تغییرات زیست محیطی و تعارضات حاد و عادی مفید می‌باشد. او بر مبنای نظریه تعارضات، فرضیه‌هایی در مورد رابطه بین تغییرات زیست محیطی و تعارضات حاد مطرح می‌کند. **کلید واژه‌ها:** تغییر محیطی، نظریه روابط بین‌الملل، نظریه تضاد.

Huntington, Samuel P., "The Clash of Civilization" **Foreign Affairs**, Vol. 37, No. 3, (Summer 1993) pp. 49-22

مطالب مهم: هانتینگتون معتقد است که در

کمیابی زیست محیطی در تعارضات حاد در بخشی از مناطق جهان سوم نقش دارند، تصدیق می‌کند.

کلید واژه‌ها: کمیابی محیط زیست، تخریب منابع، تعارضات حاد و مطالعات موردی.

Homer-Dixon, Thomas F., "Population Growth and Conflict", **Environmental Dimensions of Security**, (Proceeding from a AAAS Annul Meeting Symposium 9, February 1992), pp. 9-15.

مطالب مهم: تز نویسنده این است که نمونه عالی یا رابطه علی دقیق بین تراکم و میزان رشد جمعیت و تعارضات داخلی و بین‌المللی وجود ندارد. رابطه بین رشد، تراکم جمعیت و تعارض بسیار پیچیده می‌باشد و متغیرهای بسیاری را در برمی‌گیرد که رابطه نزدیکی با تعارض دارند.

کلیدواژه‌ها: رشد جمعیت، تعارض، تکنولوژی، منابع در دسترس، تغییرات محیطی.

Homer-Dixon, Thomas F., "On the Threshold: Environmental Changes as Acute Conflict", **International Security**, Vol. 16, No. 2, (Fall 1991), pp. 76-116.

مطالب مهم: نویسندگان این فرض را که تغییرات زیست محیطی، احتمالاً به عنوان عامل تعارض، نقش‌های گوناگونی را ایفا کنند رد می‌کند و اختلافات حاد بین‌المللی و ملی را مبنای تحلیل خود قرار داده و آنها را به عنوان

اختلافات در مورد سهم آب و مدیریت دیگر منابع مشترک دریاچه در سال‌های آینده می‌تواند بحران را افزایش دهد.

کلید واژه‌ها: تغییرات جهانی، منابع مشترک آب، تعارضات بین‌المللی، آفریقا.

Kaplan, Robert D., "The Coming Anarchy: How Scarcity, Crime, Overpopulation, Tribalism, and Disease are Rapidly Destroying the Fabric of Our Plant", *The Atlantic Monthly*, February 1994, pp. 44-75.

مقاله کاپلان در برگیرنده مطالعات انجام شده در یازده کشور جهان سوم از قبیل ترکیه، نیجریه و سیرالئون می‌باشد. او توضیح می‌دهد که چگونه تخریب محیط زیست و کمیابی منابع در برخی مناطق منجر به ناکامی دولت، ضعف اجتماعی، بی‌نظمی و تعارض می‌شود. کاپلان نتیجه می‌گیرد که با توجه به روندهای اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در کشورهای در حال توسعه می‌توان انتظار داشت که تعارضات و بحران‌هایی از این قبیل در آینده افزایش یابد.

کلید واژه‌ها: کمیابی محیطی، بی‌نظمی، تعارضات داخلی، ناکامی دولت‌ها، روابط بین‌الملل.

Kaufman, Edy, Joe Oppenheimer, Aaron Wolf, Ariel Dinar, "Trasboundary Fresh Water Disputes and Coflict Resolution: Planning an Integrated Approach",

نتیجه تعارضات ایدئولوژیک (مانند جنگ سرد)، رویارویی‌های آینده در امتداد خطوط گسل از قبیل غرب، کنفوسیوس، آفریقایی، هندو و اسلام روی خواهد داد. او چنین اختلافاتی را اساسی‌تر از اختلافات ایدئولوژیک تلقی می‌کند. تفاوت‌های تمدنی که عمیقاً به زبان، فرهنگ، عوامل جغرافیایی و هویت نژادی مرتبط هستند و دارای ریشه‌های عمیق تاریخی بوده و غیرقابل حل نیز می‌باشند، احتمالاً انگیزه اختلافات آینده را تشکیل می‌دهند. علاوه بر این، الگوهای جهانی تغییرات اجتماعی و اقتصادی و تفاوت در میزان توسعه‌یافتگی نیز مؤثر می‌باشند.

کلید واژه‌ها: تمدن، تعارض، هویت، فرهنگ و قومیت.

Isiorho, S., and J. Njock-Libii, "Potential Conflicts Over Lake Chad", draft paper obtained from the authors Department of Geosciences & Engineering, (Indiana University and Purdue University, 1995).

مطالب مهم: تغییر در شرایط جوئی همراه با دخالت انسان در منطقه احتمالاً شروعی برای شورش‌های داخلی در منطقه حوزه آبرگیر چاد. متشکل از چهار کشور کامرون، چاد، نیجر و نیجریه- می‌باشد. ماهیت متغیر ساحل دریاچه که به عنوان مرز بین‌المللی شناخته شده، تاکنون منجر به کشمکش‌های بین کشورهای ساحلی شده است.

امنیت زیست محیطی نشان دهنده اهمیت موضوعات زیست محیطی در حوزه سیاسی بعد از دوران جنگ سرد است. کیرک معتقد است که امنیت وثبات احتمالاً اساس طرح های راهبردی در دهه های آتی خواهد بود.

کلید واژه ها: امنیت ملی، سیاست های بین المللی و زیست محیطی، ثبات، مسائل زیست محیطی فرا مرزی.

Levy, Mark A. "Is the Environment a National Security Issue?" **International Security**, Vol. 20, No.2, (Fall 1995), pp. 35-62.

مطالب مهم: مقاله این فرضیه را بررسی می کند که تخریب محیط زیست جهانی تهدید امنیتی برای آمریکا است. لوی بر سه شکل متمایز رابطه بین محیط زیست و امنیت تأکید می کند و آنها را به سه دسته جسمی، روحی و سیاسی تقسیم بندی کرده و هر یک از آنها را ارزیابی می کند. همچنین او معتقد است که ما در مورد نقش محیط زیست در پیدایش تعارضات چیزهای اندکی می دانیم، چرا که به طور کلی در مورد علت تعارض چیزهای اندکی می دانیم. تحقیقات آینده بیش از محیط زیست، باید بر تعارضات تأکید کند.

کلید واژه ها: امنیت ملی، تعارض، تهدیدات امنیتی، تخریب محیط زیست بین المللی.

Lipschutz, Ronnie D., "Water Resurces

paper presented at the International Conference on water, Indiana University at Bloomington, 7-10 march 1996.

مطالب مهم: افزایش منابع آب بسیار اندک می باشد، در مقابل افزایش جمعیت در بخش های گوناگونی از جهان، شدت تعارضات مربوط به آن را افزایش داده است. این مقاله به راهبردی اشعار دارد که ما را قادر می سازد از طریق مطالعه الگوهای مدیریت تعارضات موجود، با چنین نگرانی هایی مقابله کنیم و شیوه هایی را که چنین الگوهایی می توانند برای مدیریت منابع آبی بین المللی اعمال شوند، پیشنهاد می کند.

کلید واژه ها: منابع آب، کمیابی، تخریب محیط زیست، رشد جمعیت، حل تعارضات، مدیریت منابع آبی بین المللی.

Kirk, Elizabeth J., "The Greening of Security: Enviornmental Dimensions of National, International and Global Security After the Cold War" in Eric H. Arnett (ed.), **New Perspectives for a Changing World Order**, (Washington, D.C.: American Association for the Advancement of Science, 1991), pp.47-71

مطالب مهم: همان گونه که از زمان ارسطو تا زمان حال نشان داده شده، مسائل زیست محیطی در غالب بررسی های راهبردی و رفتار دولت ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

کامل تری از ریشه‌های تعارضات بین‌المللی است.

کلید واژه‌ها: مواد خام، منابع طبیعی، سیاست خارجی، ایدئولوژی، تعارض، منافع ملی.

Lowi, Miriam R., "Bridging the Divide: Transboundary Resource Disputes and the Case of West Bank Water", *International Security*, Vol. 18, No. 1, pp. 113-138.

مطالب مهم: لوی رابطه بین سیاست والا و سیاست سفلی را در حل تعارضات بررسی می‌کند، چرا که با کمیابی منابع، وابستگی به منابع و خصوصاً با مسئله آب در حوزه آبیگر رودخانه اردن مرتبط است.

او به طور اخص به وابستگی اسرائیل به تهیه آب زیرزمینی از کرانه غربی و تأثیر آن بر آینده حل معضل سیاسی تعارض در منطقه تأکید می‌کند.

کلید واژه‌ها: منابع آبی مشترک، حل تعارضات، کمیابی منابع، وابستگی به منابع، تعارض اعراب و اسرائیل، خاورمیانه.

Lowi, Miriam R., "Rivers of Conflicts, Rivers of Peace", *Journal of International Affairs*, Vol.49, No.1, (Summer 1995), pp. 123-144.

مطالب مهم: لوی به بحث در مورد پذیرش همکاری بین‌المللی توسط دولت اردن در مورد حوضه آبیگر رودخانه Euphrate که فاقد ترتیبات

Will Matter? Environmental Degradation as a Security Issue", *Environmental Dimensions of Security* (Proceeding from a AAAS Annual Meeting Symposium, 9 February 1992), pp. 3-2.

مطالب مهم: لیس چاتز معتقد است که شرایطی وجود دارد که به موجب آن امنیت ملی کشورها از تخریب محیط‌زیست تأثیر می‌پذیرد و کشورهایی که از آن تأثیر پذیرفته‌اند، اکنون در شرایط دشواری به سر می‌برند. همچنین او اظهار می‌دارد از آنجا که این موضوعات امنیتی هستند، پیامدهای زیان‌بار بالقوه‌ای وجود دارد که احتمالاً از واکنش نسبت به تخریب محیط‌زیست ناشی می‌شوند.

کلید واژه: منابع مشترک، تخریب محیط زیست، روابط بین‌الملل

Lipschutz, Ronnie D., *When Nations Clash: Raw Materials, Ideology, and Foreign Policy* (New York: Harper and Row, 1989).

مطالب مهم: لیس چاتز به بررسی میزان دسترسی به منابع مواد خام خارجی و نقش آن در سیاست خارجی آمریکا و توسعه طلبی سیاسی نظامی آمریکا برای دخالت در خارج از این کشور طی چهار دهه گذشته می‌پردازد. او نیاز دیگر قدرت‌های بزرگ به منابع طبیعی را مورد توجه قرار داده و نتیجه می‌گیرد که منافع مطلوب آنها تلاش برای دستیابی تصویر

وقوع می‌پیوندد، فراهم کند.
کلید واژه‌ها: امنیت زیست محیطی، تعارضات منابع طبیعی، بی‌ثباتی سیاسی، امنیت ملی آمریکا.

Naff, Thomas, "Water Scarcity, Resource Management, & Conflict in the Middle East, Environmental Degradation as a Security Issue" **Environmental Dimensions of Security** (Proceedings from a AAAS Annual Meeting Symposium, 9 February 1992), pp. 25-30.

مطالب مهم: ناف معتقد است که واقعیت راهبردی آب است که تحت شرایط کمیابی آن را یک الگوی عالی، فراگیر، کلی، شدید، برجسته، پیچیده، حاصل جمع جبری صفر، مستعد برای تعارض و بسیار مشکل برای حل، می‌سازد.

کلید واژه‌ها: منابع آب، تعارضات بین‌المللی، خاورمیانه.

Netanyahu, Sinaia, "Tras - boundary Water Policy Coordination Under Uncertainty: the Israeli - Palestinian Mountain Aquifer", paper obtained from the author, Department of Agricultural & Resource economics, (University of Maryland at College Park, February 1996).

مطالب مهم: استفاده مؤثر از منابع طبیعی بین مرزی مستلزم هماهنگی سیاست‌های مربوط

بین‌المللی لازم‌الاجرا در مورد آب‌های مشترک است و شدیداً نیز نیازمند آن می‌باشد، می‌پردازد. او توضیح می‌دهد که چگونه تلاش‌هایی به منظور همکاری فنی به خاطر فقدان همکاری سیاسی میان دولت‌های ساحلی ناکام مانده است و نتیجه می‌گیرد بر عکس آنچه که کارکرد گرایان معتقدند، همکاری سیاسی کارآمد باید مقدم بر مدیریت و اداره مؤثر منابع باشد.

کلید واژه‌ها: مدیریت حوضه آبرگیره بین‌المللی، همکاری سیاسی، کارکرد گرایی، خاورمیانه.

Mac Donald, Gordon J., "Environmental Security", Policy Brief, Institute on Global Conflict and Cooperation, (University of California, February 1995).

مطالب مهم: اگرچه قرن‌ها پیش، ملت‌ها اغلب برای حفظ منابع طبیعی می‌جنگیدند، اما تنها در دوران اخیر رهبران ملی به اهمیت تخریب محیط زیست به عنوان یک عامل سیاسی بی‌ثبات‌کننده پی بردند. علی‌رغم مدت زمان طولانی از گذشت تهدیدات زیست محیطی، تخریب محیط زیست باید زودتر وارد تحلیل‌های مرسوم بی‌ثباتی سیاسی می‌شد. آمریکا باید تسهیلاتی برای جلوگیری از رشد جمعیت و تخریب منابع که منجر به شورش‌های اجتماعی و تعارضات نظامی می‌شود یا در آینده در هائیتی یا سومالی به

Report of the Environment Change & Security project of the Woodrow Wilson Center, Issue 2 (spring 1996), pp. 38-35.

مطالب مهم: پورتر استفاده از روش شناسی طراحی منابع هماهنگ را به عنوان وسیله‌ای برای رفع نگرانی‌ها بین‌المللی جمع شده در زمینه تفکر امنیتی و تصمیم‌گیری مطرح می‌کند. طرح منابع امنیتی هماهنگ می‌تواند بر مبنای پیش فرضی باشد که هدف از طراحی امنیت ملی و مواجهه‌بندی آن، به حداقل رساندن تأثیرات منفی بر رفاه شهروندان آمریکا از عواملی که خارج از مرزهای آمریکا یا از هر جای دیگر ناشی می‌شود، باشد.

کلید واژه‌ها: طراحی منابع هماهنگ، محیط زیست و امنیت فرآیند بودجه.

Porter, Gareth, "Environment Security as a National Security Issue", *Current History*, Vol. 94, No. 592, (May 1995), pp. 218-222.

مطالب مهم: در این مقاله بحث شده است که از میان همه عواملی که تعریف امنیت ملی بر مبنای رفاه را دچار مشکل می‌کند، خود مفهوم «رفاه» می‌باشد. چنین استدلالی بر این امر دلالت دارد که تعریف سنتی از امنیت ملی به لحاظ فکری مفید و قابل فهم است، اما طرفداران امنیت زیست‌محیطی معتقدند که تعریف سنتی درک واقعیت‌های جهانی و همچنین اولویت‌های سیاسی را تحریف

به منابع میان طرف‌های دخیل است. هماهنگی نوعاً هنگامی با ارزش تلقی می‌شود که خیر مشترک، بازیگران همگن، عوامل بیرونی و عدم تداوم در فرآیند تصمیم‌گیری وجود داشته باشد. با توجه به منابع زیرزمینی کوه‌های فلسطین و اسرائیل، با وجود شرایط مطلوب و علی‌رغم این حقیقت که سیاست‌های هماهنگ شده می‌تواند رفاه را برای همه بازیگران افزایش دهد، احتمال هماهنگی بسیار نامشخص است.

کلید واژه‌ها: منابع آبی، هماهنگی سیاسی، تعارض و همکاری، تعارض اعراب و اسرائیل، منابع آبی فرامرزی، عدم قطعیت، تصمیم‌گیری.

Platte, Anne E. "Dying Seas", *World Watch*, (January / February 1995), pp. 10-19.

مطالب مهم: پلات فاجعه تخریب جدی گیاهان دریایی را در مقیاس وسیع ثبت می‌کند. او پیشنهاد می‌کند که حفاظت از دریاها نیازمند ایجاد یک پارادایم جدیدی برای امنیت است که در آن، مسئولیت مشترک برای منابع حیاتی به جای تلاش‌های رقابت‌آمیز بین‌المللی می‌تواند مبنایی برای همکاری بین‌المللی باشد.

کلید واژه‌ها: دریاها، ثبات، امنیت بین‌المللی، همکاری بین‌المللی.

Porter Gareth, "Advancing Environmental Security Through integration Security Rsource Planinig,

pp. 39-44.

مطالب مهم: نویسندگان معتقد است که علیرغم رابطه بین نگرانی‌های امنیتی و زیست محیطی، اغلب مسائل زیست محیطی مسائل امنیتی نیستند. برای تعیین این که کدام مسئله امنیتی است، اولین اقدام اساسی داشتن یک تعریف دقیق از امنیت برای ارزیابی مسائل زیست محیطی است. نتیجه عملی چنین اقدامی در ابتدا مستلزم ارزیابی دقیق از شدت و مدت تأثیرات منابع زیست محیطی بر مسائل خاص امنیتی می‌باشد. نویسندگان چگونگی ابعاد زیست محیطی امنیتی و ارتباط آنها با بررسی‌های منطقه‌ای را بیان می‌کند.

کلید واژه‌ها: تعریف امنیت، ثبات منطقه‌ای، منابع طبیعی، تعارض.

Starr, Joyce R., "Water Wars," **Foreign Policy**, No. 82, (Spring 1991), pp. 17-36.

مطالب مهم: نویسندگان معتقد است که در خاورمیانه امنیت آب، همانند امنیت نظامی مهم تلقی خواهد شد، چرا که کمبود و آلودگی ذخایر آبی منطقه را به سمت بحران سوق می‌دهد. او نتیجه می‌گیرد که واکنش ابداعی برخی از دولت‌های غربی و حکومت‌های خاورمیانه می‌تواند بنیان‌های صلح در منطقه را شکل دهد.

کلید واژه‌ها: خاورمیانه، کمیابی منابع آب، تخریب منبع، تعارضات بین‌المللی، مدیریت منابع آب.

می‌کند.

کلید واژه‌ها: تعریف امنیت ملی، امنیت زیست محیطی، ابعاد جهانی تهدیدات زیست محیطی.

Ragland, Shannon, E. Lynne, Peter Yolles & L.bennett, "Unidirectional Problems With International River Basins: A Game Theoretic Approach", paper obtained through the authours, (Yal University, School of Forestry & Environmental studies, 1996).

مطالب مهم: رودخانه‌های بین‌المللی منبع اصلی تهیه آب شیرین هستند. در نتیجه، وابستگی بین ملت‌ها منجر به تعارضات منبع می‌شود، چرا که دولت‌های بالادست رودخانه یک سری شرایط در مورد کمیت و کیفیت آب بر دولت‌های پایین دست رودخانه تحمیل می‌کنند. ماهیت منحصر به فرد این عوامل خارجی پیامد Viltim pages در شرایط نظریه بازی‌ها ایجاد می‌کند. نویسندگان سه مطالعه موردی از کاربرد رویکرد مدل بازی به هم پیوسته را در مورد رودخانه‌های بین‌المللی ارائه می‌دهد.

کلید واژه‌ها: نظریه بازی، رودخانه‌های بین‌المللی، وابستگی به منبع، عوامل خارجی.

Shaw, Brian R., "When Are Environmental Issues Security Issues?", Report of the Environmental Change & Security Project of the Woodrow Wilson Center, Issue 2 (Spring 1996),

امنیتی تلقی کرد که: ۱- مجموعه دقیقی از انتخاب‌های سیاسی قابل دسترسی، حکومت و شرکت‌ها و شهروندان آمریکا را به طور چشمگیری تهدید می‌کند؛ ۲- کیفیت زندگی شهروندان آمریکا را تهدید می‌کند.

کلید واژه‌ها: امنیت، چارچوب مفهومی، ابعاد غیر نظامی، کیفیت زندگی.

Vesilind, Priit J., "The Middle East's water: Critical Resource", **National Geographic**, Vol. 183, No.5, (May 1993), pp. 8-70.

مطالب مهم: نویسنده مسائل منتج شده از کمیابی آب در سراسر خاورمیانه از ترکیه تا اسرائیل و سوریه را بررسی می‌کند. او می‌گوید عدم استفاده صحیح، کمیابی طبیعی آب را وخیم‌تر کرده و تأثیرات زیست محیطی، سلامتی و تنش‌های سیاسی را افزایش داده است. «اگر خواهان دلیل جنگ هستید، آب دلایل بسیاری را فراهم می‌کند».

کلید واژه‌ها: کمیابی آب، سیاست‌های بین‌المللی، مدیریت منبع.

Weiner, Myron, "Security, Stability, and International Migration", **International Security**, Vol.17, No.3, (Winter 1992/93), pp. 91-126.

مطالب مهم: نویسنده درصد تعیین برخی از شرایطی است که موجب شده است تادولت‌ها در برخورد با مقوله مهاجرت‌های بین‌المللی،

Suhrke, Astri, "Pressure Points: Environmental Degradation, Migration & Conflict", **American Academy of Arts and Science**, Occasional Paper, No. 3 (March 1993).

مطالب مهم: نویسنده مقاله این مسئله را مطرح می‌کند که مهاجرتی که از تخریب محیط زیست ناشی می‌شود موجب تعارضات مهمی شده است. او کارهای قبلی در این زمینه را هم دیدگاه مکتب حداقل‌گرایان که معتقدند متغیرهای زیست محیطی نقش دارند، اما علت منحصر به فرد تعارض نیستند و هم دیدگاه حداکثرگرایان که معتقدند عوامل زیست محیطی به صورت مجزا نیز می‌توانند عامل تسریع‌کننده باشند - نیز مورد بررسی قرار می‌دهد. وی نتیجه می‌گیرد که نشان دادن علت دقیق رابطه بین عوامل زیست محیطی، مهاجرت و تعارضات حاد بسیار مشکل است و چنین رابطه‌ای یکی از عوامل محلی در اغلب موارد بوده است.

کلید واژه‌ها: مهاجرت، تعارض، تخریب محیط زیست، نظریه تعارض.

Ullman, Richard H., "Redefining Security", **International Security**, Vol. 8, No 1, (Summer.1983), pp. 153-129.

مطالب مهم: امان معتقد به صورت‌بندی مجدد مفهوم امنیت می‌باشد. وی می‌گوید به جای تفکر امنیتی صرف در مفهوم آمادگی نظامی باید مسائلی را به عنوان موضوعات

Wolf, Aaron T., "Hydrostrategic Territy in the Jordan Basin: Water, War, and Arab - Israeli Peace Negotiations", available through the author, Department of Geography, University of Alabama.

مطالب مهم: این مقاله رابطه بین موقعیت منابع آب و مناطق استراتژیک در امتداد مرزهای اعراب و اسرائیل را بررسی و این سؤال را مطرح می‌کند که آیا سرزمینی وجود دارد که حکومتی در صورت فقدان هر گونه اجبار راهبردی یا عقلانیت قانونی به لحاظ سیاسی و نظامی خواهان دسترسی به منابع آبی باشد.

کلید واژه‌ها: منابع آب، حاکمیت، خاورمیانه

Wood, William B., "Hazardous Journeys: Ecomigrants in the 1990", in Dennis Conway and James C. White (eds.) **Global Change: How Vulnerable Are North & South Communities?**, Indiana University Environment & Development Monograph Series, Occasional Paper No. 27, January 1995.

مطالب مهم: عوامل زیست محیطی معمولاً با مهاجرت‌های قدیمی از قبایل مهاجرت قبایل و تغییر کشتزارها مرتبط می‌باشد. امروزه مهاجرت‌های جدید. افرادی که از شهرهای کشورهای جهان سوم و مناطق مرزی - به طور فزاینده‌ای جایگزین مهاجرت‌های اکولوژی

اولویت‌های امنیتی و ثبات را مورد ملاحظه قرار دهند. او به خصوص به عوامل وادارکننده و ترغیب‌کننده مهاجرت و پیامدهای جانبی آن از قبیل مهاجرت‌های سیاسی و تبعات بین‌المللی آن توجه می‌کند. علاوه بر این، او شیوه‌های گوناگونی که دولت‌ها نسبت به مهاجرت واکنش نشان داده و آن را به عنوان تهدیدی برای ثبات و امنیت خود تلقی می‌کنند، بررسی می‌کند.

کلید واژه‌ها: مهاجرت بین‌المللی، امنیت، ثبات، مهاجرت‌های سیاسی.

Westing, Arthure(ed.), **Global Resources & International Conflict: Environmental Factors in Strategic Policy and Action**, (Oxford, U.K. : Oxford Prees, 1986).

مطالب مهم: مجموعه و ستینگ که شامل تعداد زیادی از موضوعات مربوط به مسائل زیست محیطی و منابع (مانند آب، ذخیره مواد غذایی، مواد معدنی استراتژیک، اقیانوس و فضا می‌شود)، توسط محققان برجسته در زمینه‌های مختلف تهیه شده است. این مجموعه جامع یک اقدام مهم و آغازین در ادبیات زیست محیطی بوده و بررسی دقیق و مختصری از موضوعات خاص و کتاب‌شناسی مفید و اطلاعات باارزشی را فراهم می‌کند.

کلید واژه‌ها: منابع استراتژیک، تعریف امنیت، آب، غذا، اقیانوس، فضا و نظریه تعارض.

بنا:

Other Environment - Security
Bibliographies and Reference Material:
NATO Environmental Clearing house
System (ECHS), "bibliography:
Environment and Security in an
International Context", available via the
World - wide Web At: <http://ech.sida.org/s05/biblio.html>

مطالب مهم: این کتاب‌شناسی برای سایت Nako - ECHS فراهم شده است؛ ابزاری که برای مشارکت ملت‌ها در تحصیل، سازماندهی و اصلاح، و انتشار اطلاعات زیست محیطی در زمینه اهداف مشترک طراحی نشده است.
کلید واژه‌ها: روابط بین الملل، امنیت و محیط زیست.

Sylvan, Stephan D. and David Ben - Ur,
"Annotated bibliography on water
Resource in the Middle East", prepared
for the Institute for Social and
Economic Policy in the Middle East,
John K. Kennedy School of Government,
Harvard Middle East Water Project,
(Harvard University, 1993).

مطالب مهم: این سند مجموعه وسیعی از منابع مجله‌های تحقیقی، رسانه‌های عمومی و دیگر منابع در زمینه منابع آب خاورمیانه را شامل می‌شود.
کلید واژه‌ها: خاورمیانه، منابع آب.

قدیمی شده است. اگر جامعه بین‌المللی علاقمند است که به لحاظ زیست محیطی توسعه سالم را گسترش دهد، باید رابطه بین تغییرات اکولوژی و جریان مهاجرت را بهتر درک کند.

کلید واژه‌ها: مهاجرت اکولوژی، تغییرات جوی جهانی، جریان مهاجرت بین‌المللی.

Wood, William B., "Forced Migration:
Local Conflicts and International
Dilemmas", *Annals of the Association
of American Geography*, 1994, pp.
607-634.

مطالب مهم: وود بررسی جامعی از مهاجرت اجباری و ارتباط آنها با شرایط کلی درون کشورها فراهم می‌آورد و آن‌گاه مدل توصیفی از مهاجرت اجباری ارائه می‌دهد که در آن، عوامل کلی در درون مرزهای ملی باهم تداخل نموده و علیه تلاش‌های بین‌المللی که به لحاظ قانونی درصدد متمایز نمودن پناهندگی از مهاجرت اقتصادی می‌باشند، متحد می‌شوند.
ناسازگاری بین علت واقعی درون کشوری با راه‌حل‌های قانون بین‌المللی بن‌بست جامعه بین‌المللی و برای غلبه بر مسئله فراینده مهاجرت اجباری بین‌المللی را نشان می‌دهد.
کلید واژه‌ها: مهاجرت اجباری حقوق بین‌الملل، پناهندگی، مهاجرت اقتصادی، بی‌ثباتی سیاسی، جنگ.